

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. I. Conclusio affirmativa statuitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

daretur à peccatis: si enim peccatum non compariatur cum gratia, multominus cum beatitudine, quæ est gratia consummata, & perfecta unio cum Deo: Ergo sine pœnitentia potest tolli peccatum.

Obijciens primò contra istam conclusionem: D.

20. Thomas hic art. 2. ait quod impossibile est sine pœnitentia remitti peccatum: Sed non loquitur ibi de potentia Dei ordinaria: Ergo vult non posse, etiam de potentia absoluta, remitti peccatum sine pœnitentia. Minor probatur: si loqueretur de potentia ordinaria, nulla esset differentia quam ibi statuit inter pœnitentiam ut est virtus, & inter pœnitentiam ut est sacramentum, dicens impossibile esse remitti peccatum sine virtute pœnitentiae, non autem sine sacramento pœnitentiae. Sequela patet, quia etiam sine sacramento pœnitentiae non potest remitti peccatum, de potentia ordinaria.

21. Respondeo negando Minorem, & ad ejus probationem, nego sequelam; differentia enim quam ibi statuit D. Thomas, consistit in eo quod sine pœnitentia ut est virtus, in nullo statu potest remitti peccatum, de via ordinaria, cum tamen sine sacramento pœnitentiae possit in aliquo statu remitti, in illo scilicet qui fuit ante legem Evangelicam: Sicut (inquit) remisit Christus mulieri adultera, ut legitur tom. 8. & peccatrici, ut legitur Luca 7. quibus tamen non remisit peccata sine virtute pœnitentiae.

Obijciens secundò: Culpa est malum voluntarium: Ergo non potest tolli, nisi voluntate mutata.

Respondeo, concessio Antecedente, distinguendo Consequens; nisi voluntate mutata, per infusionem habitus gratiae & charitatis, concedo. Per actum pœnitentiae, nego. Si enim Deus peccatori dormienti habitum gratiae & charitatis infunderet, hoc ipso illum justificaret, & peccati maculam ab eo tolleretur; cum macula peccati in privatione gratiae habitualis consistat, ut in Tractatu de peccatis ostensum est, & impossibile sit remanere privationem cum forma opposita.

Dices, In eo casu tolleretur quidem macula peccati, ut est quid physicum, non verò ut est quid morale & voluntarium: Ergo non tolleretur ut habet rationem peccati habitualis.

Respondeo, negando Antecedens, nam quando aliqua sunt, etiam nobis nescientibus, in nostram utilitatem, censetur virtualiter seu interpretativè eis consentire; atque adeò talis peccator dormiens, censetur virtualiter & interpretativè infusioni habitus gratiae & charitatis, subindeque destructioni maculae peccati, seu peccati habitualis, consentire; unde statimque excitans esset, aut intra breve tempus, eliceret actum contritionis & charitatis, quia hoc ad suam Dei providentiam pertinet, quæ non vult destruere naturas rerum.

Obijciens tertio: Implicat peccatum remitti adultero, nisi liberè convertatur in Deum: Sed non potest liberè converti in Deum, sine actu pœnitentiae formalis aut virtualis: Ergo nec ipsi peccatum remitti, sine formali aut virtuali pœnitentia. Major probatur: Non potest libera aversio à Deo tolli, nisi per liberam conversionem in Deum: Sed peccatum adulteri est libera aversio à Deo: Ergo non potest peccatum remitti adultero, nisi liberè convertatur in Deum.

Respondeo distinguendo Majorem, nisi liberè convertatur in Deum, actu, vel habitu, concedo. Actum semper, nego. Sicut enim aversio à Deo, quæ in peccato habituali reperitur, non est nisi habitualis (actualis enim cum peccato actuali Tom. V:

li transit) ita & per conversionem habituales ipsi oppositam potest tolli: talis autem conversio habitualis fit per habitum gratiae & charitatis à Deo infusus, unde ad illam actus pœnitentiae formalis aut virtualis non requiritur.

Dico quartò, pœnitentiam ita remittere omnia peccata, ut non possit, etiam de potentia absoluta, unum remitti sine alio. Ita D. Thomas hic art. 3. & Thomistæ communiter, contra Scotum, Suarezem, & alios, existimantes, Deum posse remittere peccata, per solam extrinsecam condonationem, absque infusione gratiae, & sine ulla intrinseca hominis mutatione, quos in Tractatu de justificatione fusè impugnavi. Unde ex principiis ibi statutis probatur breviter nostra conclusio. Non potest Deus, etiam de potentia absoluta, in statu elevationis naturæ humanæ ad ordinem supernaturalem, remittere peccatum, nisi infundendo gratiam. Sed non potest, etiam de eadem potentia, gratia simul stare cum aliquo peccato: Ergo non potest, etiam de potentia absoluta, remitti unum peccatum sine alio. Major loco citato, §. 4. fuit probata. Minorem etiam ibidem art. 5. variis rationibus demonstravimus: unde ad prædictum de justificatione Tractatum, Lectorem remittimus, ne eadem hic inutiliter repetamus.

ARTICULUS III.

An contritio perfecta semper habeat conjunctam remissionem peccati mortalis, etiam ante receptionem actualem sacramenti.

Partem negantem tenent aliqui Recentiores, existimantes contritionem charitate perfectam non semper, imò nec frequenter, annexam habere remissionem peccatorum ante susceptionem sacramenti, nisi in articulo mortis & in casu necessitatis, in quo nequit pœnitens adire Confessarium. Quam sententiam docuit Sylvius in editione prima Tractatus de pœnitentia, facta Duaci anno 1618. sed postea in tertia editione ejusdem operis, eam retractavit, seu correxit, dicens se id non intellexisse de contritione perfecta, sed de imperfecta, quæ communiter attritio appellatur, & quæ ante susceptionem sacramenti non affert secum gratiam justificantem & remissionem peccatorum. Et certè jure merito eximius ille Doctor, & de Schola Thomistica optime meritis, hanc retractavit sententiam; cum ea nedum omnibus Scholasticis, sed etiam variis Scripturæ, Conciliorum, & SS. Patrum testimoniis, nec non Summorum Pontificum decretis, apertissime contradicat, ut patebit ex dicendis assertionem sequenti.

§. I.

Conclusio affirmativa statuitur.

Dico igitur, contritio perfecta, quæ peccata dereftatur propter Deum summè dilectum, statim infallibiliter secum affert remissionem omnium peccatorum.

Probatum primò ex Scriptura & SS. Patribus, dicitur enim Isaia 30. juxta versionem Septuaginta, *Cum reversus ingemueris, tunc salvus eris.*

Zz

Ubi

Ubi notanda est particula *tunc*, quæ significat nullam interponi moram inter reversionem peccatoris, per contritionis gemitum, & salutem ejusdem, per justificationis gratiam collatam, ut interpretantur SS. Patres, nam Leo Papa Epist. 91. ad Theodor. sic ait: *Miseriordia Dei nec mensuras possumus ponere, nec tempora definire: apud quem nullas patitur venie moras vera conversio, dicente Spiritu Dei per Prophetam, cum ingemueris, tunc salvis eris.* Item Celestinus Papa in Epistola ad Episcopos Galliarum cap. 2. *Vera* (inquit) *conversio, mente potius, quam tempore metienda est, dicente Prophetâ, si conversus fueris, salvis eris.* Unde 2. Regum 12. vix David ad Deum per poenitentiam conversus profert duo verba, *Peccavi Domino*, cum statim audit à Nathan, *Dominus quoque transiit peccatum tuum.* Ubi nota non dixisse Prophetam, *Dominus transferet peccatum tuum*, de futuro, sed *transiit*, de præterito; ut significaret, statim ad actum contritionis sequutam fuisse peccati remissionem. Quod alludens ipse David Psalm. 31. sic ait: *Dixi confitebor adversum me iniquitatem meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei.* In quem locum Augustinus loquens in persona Davidis: *Confessio* (inquit) *mea ad os nondum venerat, & Deus audivit vocem cordis mei. Vox mea in ore nondum erat, & auris Dei jam in corde erat.* Addit Prophetâ: *Pro hac* (id est, phrasi Hebræicâ, propter hoc) *orabit ad te omnis sanctus in tempore opportuno: ut nimirum similiter veniam peccatorum statim obtineat, & resurgat statim per contritionem, si labatur.* Quod diximus de contritione, idem de charitate dicendum est; cum enim actus charitatis totam vim & efficaciam contritionis eminenter contineat, statim animam purgat ab omnibus peccatis. Unde Chrysostomus homil. 7. in 2. ad Timoth. post medium: *sicut ignis ubi sylvam occupaverit, omnia purgare consuevit, ita & charitatis fervor quocumque incidit, omnia perimit, atque perit, quæ divinam segetem demoluntur, emundatque humum suscipiendis atque fovendis aliis seminibus.* Pergit: *Ubi charitas est, omnia sublata sunt mala.* Et infra: *Plenitudo legis est charitas: cuncta nempe scelerata quæ pacem perturbant, ubi charitas fuerit, solvuntur.*

Probatur secundò Conclusio ex Tridentino sess. 14. cap. 4. ubi dividit contritionem latè sumptam, in eam quæ est charitate perfecta, id est quæ procedit ex motivo charitatis, quæ stricte & magis propriè contritio dici solet; & in eam quæ imperfecta est, diciturque attritio, procedens ex motivo turpitudinis peccati, aut metu gehennæ: & hoc inter eas ponit discrimen, quod quando contritio est charitate perfecta, hominem Deo reconciliat, priusquam sacramentum poenitentiae actu suscipiatur, tamen non sine voto sacramenti, in ipsa contritione incluso: contritio verò imperfecta, sive attritio, non potest per se & sine sacramento, perducere peccatorem ad justificationem, sed tamen ad gratiam in sacramento poenitentiae obtinendam disponit. Quæ doctrina Concilii cum Adversariorum sententia directe pugnat videtur.

Probatur tertio ex Bulla Pii V. & Gregorii XIII. contra Michaëlem Baium, hujus erroris Authorem, in ea enim damnatur hæc propositio Bii numero 67. *Per contritionem, & cum charitate perfectâ, & cum voto suscipiendi sacramentum conjunctam, non remittitur crimen, extra ca-*

sum necessitatis, aut martyrii, sine actuali susceptione sacramenti. Et ista numero 31. *Charitas perfectâ, & sincera, quæ est ex corde puro & conscientia pura, & non ficta, tam in Catechumenis, quam in poenitentibus potest esse sine remissione peccatorum.* Item hæc numero 32. *Charitas illa quæ est plenitudo legis, non est conjuncta cum remissione peccatorum.*

Nec valet quod aliqui respondent, nempe de his propositionibus Pontifices solum dantes posse habituales charitatem fieri cum poenitentia. Nam Bajus quem damnare intendunt, in contrariis propositionibus loquitur præcipue de charitate actuali; de ea enim charitate loquitur, quæ in dispositione prærequiritur ad remissionem peccatorum in sacramento obtinendam, ut constat ex propositione 67. Sed hæc est actualis, cum ad sacramenta suscipienda non disponatur per habitum, sed per actum. Ergo loquitur de charitate actuali. Item loquitur de charitate, quæ lex & præcepta adimplentur, ut liquet ex propositione 31. Hæc autem non est habitualis, sed actualis, cum non per habitum, sed per actum, præcepta adimpleantur: Ergo &c.

His accedit Catechismus Romanus, qui de sacramento poenitentiae §. 2. docet contritionem statim peccata remittere, hominemque Deo perfecte reconciliare: quæ etiam sententia in mentibus nostris concepimus, peccatorum remissionem nobis à Deo tribui. Idque ibidem confirmat, cum ex verbis Psalmistæ supra relatis: *Dixi confitebor adversum me iniquitatem meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei.* Tum ex verbo decem Leproforum, qui Lucæ 17. à Christo ad Sacerdotes missi, ut à lepra mundarentur, mandati sunt, antequam ad illos pervenirent, ut eos colligite, eam vim esse contritionis, ut illius locum omnium delictorum veniam statim à Domino impetamus, etiam antequam perveniamus ad sacramentalem absolutionem.

Probatur quartò conclusio ex duplici ult. Ecclesiæ, quæ primò permittit ut peccatores sine consensu peccati mortalis, accedant ad sacramentum, etiam illa quæ vivorum appellantur, quia supponunt statum gratiæ, dummodo permittant actum contritionis: exceptâ Eucharistiâ, de qua tamen id etiam permittit in casu necessitatis: Ergo Ecclesiæ supponit eos per contritionem justificari, & in sacramento poenitentiae. Item Summi Pontifices indulgentias sæpe concedunt solis contritis, & non confessoribus: Ergo hæc concessio supponit, posse peccatores per solam contritionem confiteri remissionem peccatorum, & statum gratiæ, qui necessarius est ad fructum indulgentiarum percipiendum.

Demum suaderi potest conclusio quorundam rationibus. Prima est: Contritio est ultima dispositio ad gratiam sanctificantem, quam ex natura rei & necessitate comitatur: Sed gratia est incompossibilis cum peccato, saltem de lege Dei ordinaria: Ergo contritio secum deferat infallibiliter remissionem omnium peccatorum, nec ad illam obtinendam, absolutionem Sacerdotis expectat.

Secunda est: Charitas est perfecta amicitia inter Deum & hominem, ut docet D. Thomas 2. 2. quæst. 23. art. 1. & nos fuisse ostendimus in Tractatu de virtutibus Theologicis: unde impossibile est quod peccator actum charitatis elegerit nisi ex parte Dei respondeat actus amicitie erga illum, juxta illud Prov. 8. *Ego diligentes me diligam.*

Sed amor Dei erga hominem, infallibiliter adiunctam habet remissionem omnium peccatorum: Tum quia talis amor nequit esse sine gratia habituali, quæ cum peccato incompatibilis est: Tum etiam, quia talis amor reddit hominem Deo gratum & acceptum, quod non posset prestare, nisi haberet infallibiliter adiunctam remissionem omnium peccatorum, cum peccatum reddat hominem Deo exosum & abominabilem: Ergo actus charitatis adiunctam habet infallibiliter remissionem omnium peccatorum.

36. Tertia ratio: Deus non minus pronus est ad præmiandum, quam ad puniendum: Ergo sicut nullâ interpositâ morâ, statim post peccatum auferitur à iusto iustitia; ita nullâ interpositâ morâ, statim post contritionem restituitur peccatori iustitia seu gratia iustificans, quæ fuerat per peccatum sublata, sub indeque ipsi remittuntur peccata, quæ cum tali gratia & iustitia incompatibilia sunt.

37. Quarta ratio: Contritio non minorem habet virtutem in lege Evangelica, & post institutionem sacramenti penitentiae, quam habuerit in lege naturæ, & in lege Moisaica, ante hujus sacramenti institutionem: Sed in lege naturæ, & in lege Moisaica, contritio habebat vim statim iustificandi & remittendi peccata; tunc enim nullum erat sacramentum, quod redderet de attrito contritum: Ergo contritio eadem virtute pollet in lege Evangelica, subindeque ad obtinendam remissionem peccatorum, Sacerdotis absolutionem non expectat.

§. II.

Solvuntur objectiones.

38. Obijciunt primò: Christus Dicit 7 postquam auferuit Magdalenam dilexisse multum, ait: Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum: Ergo præcessit tempore dilectio remissionem peccatorum, subindeque non eodem instanti quo est dilectio vel contritio, est peccatorum remissio.

39. Respondeo cum Bellarmino lib. 2. de penitentia cap. 14. Verba illa Christi de Magdalenam non cogere nos ut dicamus, illo ipso tempore peccata fuisse scilicet illi dimissa, quo verba illa Dominus pronuntiavit; nam etiam postea interjecto aliquo temporis spatio, iterum Christus ait, Remittuntur tibi peccata tua, &c. Nec ramen debemus dicere bis eadem peccata fuisse remissa, Verba igitur Domini: Remittuntur ei peccata multa, &c. nihil aliud significant, nisi magnam dilectionem causam fuisse magnæ indulgentiæ, & ut S. Gregorius ait homil. 13. in Evangelio, magnam rubiginem peccati, magno charitatis igne fuisse purgatam. Addunt aliqui, Christum verbis illis confirmasse remissionem antea factam in instanti dilectionis & contritionis: Sicut cum Marci 5. dixit mulieri quam jam sanaverat à fluxu sanguinis: Esio sana à plaga tua, eo verbo eam non curavit, sed curationem jam factam confirmavit.

40. Obijciunt secundò illud D. Augustini Tract. 13. in Joan. Quantumcumque Catechumenus proficiat, adhuc sarcinam iniquitatis suæ portat. Non illi dimittitur, nisi cum venerit ad Baptismum. Quomodo non caruit populus Israel populo Aegyptiorum, nisi cum venisset ad mare rubrum; sic nec pressuris peccatorum nemo caret, nisi cum ad fontem Baptismi pervenerit: Sed par ratio est, ut

Tom. V.

peccata post Baptismum commissa non remittantur, antequam perveniatur ad sacramentum penitentiae: Ergo &c.

Respondeo, D. Augustinum intelligi posse primò de eo quod communiter fit, quia nimirum pauci Catechumeni habent ante Baptismum actum perfectum contritionis, idèdque communiter, & ferè omnes, manent in peccatis, donec baptizentur, Vel secundò intelligi posse de perfecta remissione peccatorum, quoad culpam, & quoad poenam integram, quam non habent ante Baptismum, tamen si contriti sint, quamvis enim per contritionem liberentur à reatu culpæ, manet tamen communiter aliquis reatus poenæ. Tertiò dici potest cum Bellarmino supra citato, Augustinum ibi loqui de Catechumenis, qui ad Baptismum accedere negligunt: hi enim ne quidem verum votum Baptismi habere possunt. Colligitur verò hæc responsio ex ipso textu, ait enim: Ne quis arrogans, id quod habeat abundantiam alicuius gratiæ, dedignetur baptizari Baptismo Domini: post quæ statim subdit, Quantumcumque enim Catechumenus proficiat &c.

Obijciunt tertiò: Si sola contritio peccata delet, hominemque iustificat, cur Tridentinum sess. 13. cap. 7. ad Eucharistiam dignè suscipiendam, præter contritionem, sacramentalem requirit confessionem, cum satis sit ad illam accedere in statu gratiæ, per contritionem obtineat?

Respondeo: meritò Concilium ad dignam susceptionem Eucharistiæ, non esse contentum solâ contritione in eo qui conscius est peccati mortalis, sed requirere insuper sacramentalem confessionem propter reverentiam tanto sacramento debitam; cum enim incertum valde sit, an semper peccator attingat illam contritionis perfectionem, quæ ad justificationem extra sacramentum requiritur, ob maximam difficultatem quam in se continet, meritò Concilium, ob reverentiam tanti sacramenti, certioram viam statuit, ut fideles per sacramentalem confessionem, in qua minor dolor requiritur, iustificati, ad hoc sacramentum accederent.

ARTICULUS IV.

In quo genere causæ contritio expellat peccatum.

In hujus difficultatis resolutione varia sunt Authorum placita: Vazquez enim existimans actum contritionis non dispositivè sed formaliter ad justificationem concurrere, consequenter asserit, contritionem non dispositivè sed formaliter concurrere ad expulsionem peccati. Scotus verò & ejus Discipuli docent contritionem dispositivè solum, non verò effectivè concurrere ad remissionem peccatorum mortalium. Ex Thomistis verò Soto & Nugno causalitatem esse activam, tam physicam, quam moralem in ordine ad expulsionem peccati, contritioni attribunt. Alii verò Discipuli D. Thomæ, admittunt quidem efficientiam moralem in ordine ad illum effectum, sed physicam negant.

§. I.

Duplici conclusione difficultas resolvitur.

Primo primò, contritionem non concurrere formaliter, sed tantum dispositivè, ad expulsionem peccati.

222

Fro